

روش‌های بهبود فرایند یاددهی - یادگیری

کلید موفقیت معلم

کریم عباسی اول

کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی

اشاره

شاید مهم‌ترین دغدغه هر معلم این باشد که بتواند یادگیری مطالب درسی را مؤثرتر سازد. این امر در صورتی تحقق می‌یابد که معلم در کلاس درس جدیت داشته باشد. انتظارات خود را بیان و با دانش‌آموزان ارتباط مؤثر برقرار کند. هر معلم برای موفقیت بیشتر، بهتر است از طرح درس استفاده کند، از روش‌های گوناگون تدریس استفاده کند، انعطاف‌پذیر باشد، دانش‌آموزان را با شیوه‌های مطالعه آشنا کند، با علاقه وارد کلاس شود، شیوه تدریس خود را ارزیابی و بر مشارکت گروهی دانش‌آموزان تأکید کند.

کلید موفقیت

آموزش، یادگیری، ارتباط، طرح درس، انعطاف‌پذیری، شیوه‌های مطالعه و تدریس، مشارکت گروهی.

مربوط است [کدیور، ۱۳۸۲: ۱۰-۹].

آموزش و یادگیری ضمن ارتباط بسیار نزدیک با یکدیگر، دو فرایند مستقل هستند. آموزش می‌تواند به یادگیری منجر شود، ولی ضرورتاً یادگیری نتیجه آموزش نیست. به این ترتیب، معلم یادگیری را تسهیل می‌کند، ولی هر یادگیرنده‌ای مسئول یادگیری، خود است. بنابراین می‌توان گفت، آموزش مجموعه‌ای از فعالیت‌هایی است که در پی تسهیل یادگیری هستند، ولی ممکن است به یادگیری منجر نشود. هر نوع تدریس، لزوماً به یادگیری منتهی نمی‌شود. آنچه در امر آموزش برای معلم اهمیت دارد، شناخت یادگیرنده و تسهیل یادگیری برای او است. بنابر آنچه گفته شد، این نتیجه حاصل می‌شود که آموزش را نمی‌توان به سلیقه شخص معلم

واگذاشت [پیشین]. به همین خاطر، در این مقاله، برای بهبود فرایند یاددهی - یادگیری، پیشنهادهایی مؤثر برای موفقیت معلم در کلاس درس ارائه می‌شود:

۱. کلاس درس را با جدیت شروع کنید:

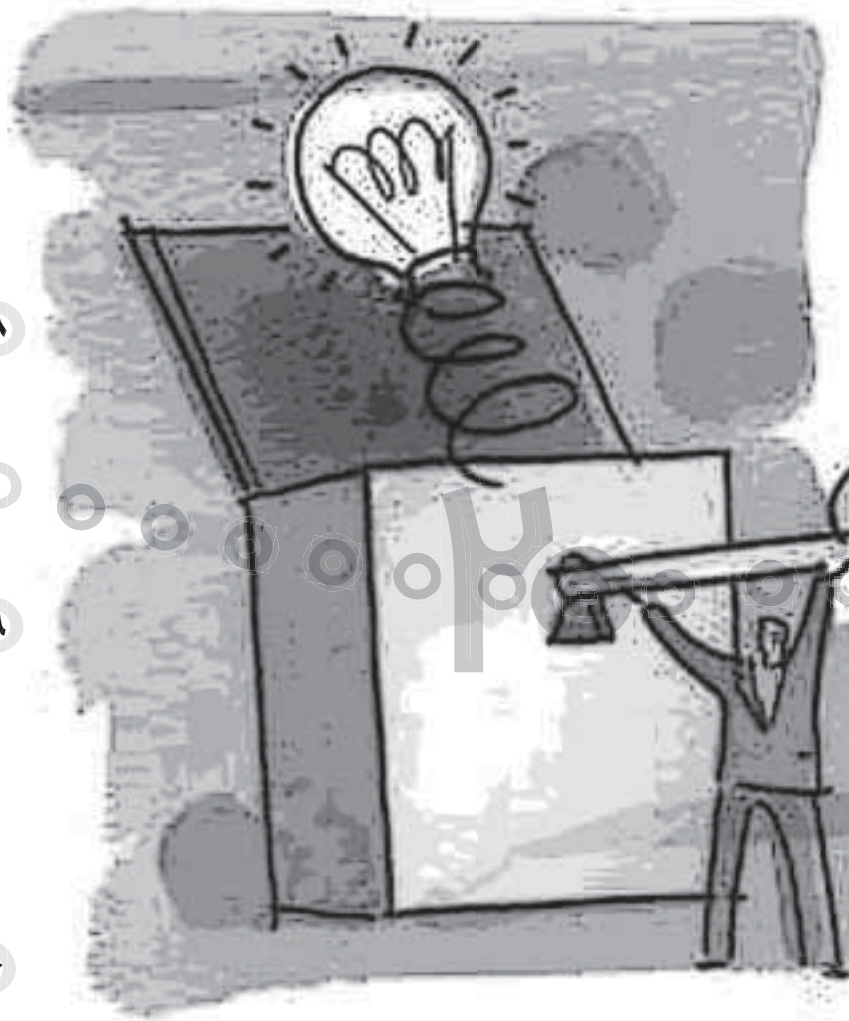
برخی معلمان در اولین جلسه تدریس سال تحصیلی، کلاس درس را جدی نمی‌گیرند و همین امر ممکن است بهانه‌ای باشد برای درس نخواندن بعضی دانش‌آموزان. لازم است معلم مطالبی را از قبل آماده کند و در صورتی که دانش‌آموز منبع درسی نداشته باشند، برای آن‌ها مطرح کند و بدین وسیله اولین جلسه تدریس را رسمی و جدی بگیرد.

۲. انتظارات خود را بیان کنید:

آغاز سال تحصیلی، خواسته‌های خود را برای دانش‌آموزان مطرح

شاید مهم‌ترین دغدغه و سؤال هر معلم این است که چگونه می‌توان یادگیری مطالب درسی را مؤثرتر ساخت. آموزش به مجموعه فعالیت‌هایی گفته می‌شود که معمولاً به یادگیری منجر می‌شود. این فعالیت‌ها به وسیله معلم و یادگیرنده توأم انجام می‌شود، ولی در تجزیه و تحلیل نهایی، یادگیری که نتیجه آموزش است، به وسیله یادگیرنده صورت می‌پذیرد. در واقع، معلم روش یادگیری را آموزش می‌دهد، نه صرفاً موضوع درسی را. موفقیت در امر آموزش به عواملی چون معلم، وسایل آموزشی و یادگیرنده و تعامل آن‌ها با یکدیگر

می دهند، مانند لگد زدن به دیگری، دشنام گفتن و ... در این گونه موارد، نباید معلم بی تفاوت بماند، بلکه باید قاطعانه مورد را دقیقاً بررسی کند.

۸. خوش خلق و خوش رفتار باشید:

اولین برخورد با دانش آموزان، بسیار مهم و مؤثر است. لذا لازم است معلمان در آغاز تحصیلی، خوش برخوردی نشان دهند تا ذهنیت مثبتی در دانش آموزان ایجاد کنند.

۹. انعطاف پذیر باشید: معلمان نباید

برای همیشه خود را در چارچوب یک برنامه کاری یکسان قرار دهند. بنا به دلایلی مانند ایام تعطیلی مناسب‌ها، برنامه‌های فرهنگی و ...، لازم می‌آید مواقعی که کارها مطابق انتظارات پیش نمی‌رود، معلمان خود را از آن قالب مشخص بیرون آورند.

۱۰. سعی کنید به شیوه مستقیم یا غیرمستقیم از وضعیت خانواده

(والدین) دانش آموزان اطلاعاتی حاصل کنید. در صورتی که معلم از میزان تحصیلات، میزان درآمد، شغل و تعداد فرزندان والدین دانش آموز آگاه باشد، از یک سو می‌تواند با دانش آموز هم‌نوا شود و از سوی دیگر این موضوع به پیشرفت تحصیلی او می‌انجامد.

۱۱. از آخرین اطلاعات و یافته‌ها

در رشته تخصصی خود آگاهی یابید: تعهد و تخصص دو روی یک سکه‌اند. پیشرفت فناوری‌ها علوم و فنون روز ایجاد می‌کند که معلمان از آخرین یافته‌ها در رشته تحصیلی خود آگاهی یابند. انتقال این اطلاعات به دانش آموزان موجب می‌شود که دانش آموزان، معلم را

مربوط ارجاع دهد.

۵. برای خود طرح درس روزانه و

سالانه داشته باشید: داشتن طرح درس نه تنها باعث تسلط معلم بر موضوع درسی می‌شود، بلکه بر احاطه معلم بر کلاس درس می‌افزاید.

۶. با روش‌های گوناگون تدریس آشنا

شوید: استفاده از یک شیوه تدریس واحد مانند سخن‌رانی، دانش آموزان را به زودی کسل می‌کند. لذا معلم باید با شیوه‌های متفاوت تدریس آشنا شود و برحسب مورد از هر یک استفاده کند.

۷. با قاطعیت برخورد کنید: برخی

دانش آموزان بنا به دلایلی، رفتارهای ناشایست اخلاقی از خود نشان

کنید. بیان این انتظارات، چارچوب و قالبی برای دانش آموزان ایجاد می‌کند تا براساس آن عمل کنند.

۳. با تک تک دانش آموزان ارتباط

برقرار کنید: برقراری رابطه با دانش آموز، نه تنها باعث ایجاد صمیمیت و هم‌دلی می‌شود، بلکه رفع مشکلات آموزشی و اخلاقی و رعایت تفاوت‌های فردی را در پی دارد.

۴. از وضع جسمی و روحی

دانش آموزان خود آگاه شوید: برخی دانش آموزان ممکن است ناراحتی جسمی یا روانی داشته باشند. لذا لازم است معلم از وجود این گونه ناراحتی‌ها آگاهی یابد و در صورت لزوم آن‌ها را به پزشک

موفقیت در امر آموزش
به عواملی چون معلم،
وسایل آموزشی و
یادگیرنده و تعامل
آن‌ها با یکدیگر مربوط
است

آموزش و یادگیری ضمن ارتباط بسیار نزدیک با یکدیگر، دو فرایند مستقل هستند

آگاه و باسواد شمارند و از کلاس درس لذت ببرند.

۱۲. پاسخ سؤالی را که نمی‌دانید، نگویید: گاهی برخی دانش‌آموزان سؤالات درسی و یا حتی غیر درسی می‌پرسند. اگر معلم پاسخ سؤال مورد نظر را نداند، در این صورت با صراحت جواب «نه یا نمی‌دانم» گفتن، بهتر از آن است که به دانش‌آموز اطلاعات نادرست انتقال داده شود. از سوی دیگر، این امر صداقت معلم را بیشتر نمایان می‌کند.

۱۳. با شیوه‌های مطالعه آشنا شوید: برخی دانش‌آموزان تنها از یک شیوه مطالعه استفاده می‌کنند و همین امر در درازمدت ممکن است موجب کاهش انگیزه دانش‌آموز شود. لذا لازم است دانش‌آموزان به وسیله معلم خود، با روش‌های گوناگون مطالعه آشنا شوند. معلمان در این زمینه می‌توانند منابعی را برای دانش‌آموزان معرفی کنند.

۱۴. با علاقه وارد کلاس شوید: با لبخند و گشاده‌رویی وارد کلاس

شوید نه با ترش‌رویی. این امر به ایجاد علاقه در دانش‌آموزان می‌انجامد و شور و شوق فراوانی برای شنیدن و مطالعه ایجاد می‌کند.

۱۵. توجه دانش‌آموزان را به خود جلب کنید: با گفتن کلماتی مثل دقت کنید، این مطلب مهم است، زیرا این سطر خط بکشید، این مطلب در زندگی شما کاربرد بیشتری دارد و... می‌توان توجه دانش‌آموزان را به درس و کلاس بیشتر متمرکز کرد.

۱۶. شیوه کاری (تدریس) خود را ارزیابی کنید: هر معلمی لازم است از نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یابد و روزانه شیوه تدریس خود را ارزیابی کند.

۱۷. به دانش‌آموزان اجازه انتقاد سالم و پیشنهاد مفید بدهید: هرگونه پیشرفت، در سایه انتقاد سالم و یا پیشنهاد مفید حاصل می‌شود. لذا لازم است معلمان به دانش‌آموزان خود بگویند و از آن‌ها بخواهند هر انتقاد سالم و یا پیشنهاد مفیدی دارند، مطرح کنند.

۱۸. در صورت لزوم، به دانش‌آموزان منابع جانبی را معرفی کنید: همان‌گونه که استفاده از وسایل کمک‌آموزشی به فهم بهتر مطالب درسی کمک مؤثری می‌کند، استفاده از منابع جانبی نیز در برخی اوقات به درک بیشتر مفاهیم درسی کمک می‌کند.

۱۹. رفتارهای متفاوت دانش‌آموزان را زیر نظر بگیرید: به گفته شهید رجایی، معلمی شغل نیست، عشق و هنر است. لذا این عشق و هنر ایجاد می‌کند که هر معلمی برای نیل به هدف غایی، پاسخ مقتضی

و مناسب به رفتارهای دانش‌آموزان بدهد.

۲۰. بر مشارکت گروهی دانش‌آموزان تأکید کنید: امروزه بیشتر از روش‌های فعال و نوین تدریس استفاده می‌شود. استفاده از این شیوه‌ها ایجاد می‌کند که همه دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت همه‌جانبه داشته باشند.

نتیجه

عوامل بیست‌گانه موفقیت معلمان در کلاس درس، باعث جدیت، بیان انتظارات، ایجاد همدلی، انعطاف‌پذیری، هم‌نوایی، مشارکت گروهی، ایجاد علاقه و توجه بیشتر دانش‌آموزان می‌شود و در نتیجه فرایند یاددهی - یادگیری بهبود می‌یابد و مشکلات آموزشی کمتر می‌شود.

شاید همه شما به عنوان معلم از این روش‌ها استفاده و نتیجه مثبت یا منفی را در کارتان کسب کرده باشید، اگر هم در کلاس درس خود را در جایگاه مدیریت عمده‌ترین فرایند ذهن یعنی یادگیری قرار دهند، شاید این راهبردها به شما کمک کنند.

منابع

۱. سیف، علی اکبر (۱۳۷۶). روان‌شناسی پرورشی (روان‌شناسی یادگیری و آموزشی) انتشارات آگاه. تهران.
۲. کدیور، پروین (۱۳۸۲). روان‌شناسی تربیتی. انتشارات سمت. تهران.
۳. رضوانی، طوبی (۱۳۸۳). چند نکته آموزشی درباره فرایند یاددهی - یادگیری. نشریه ماهانه آموزشی - تربیتی پیوند. سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان. شماره ۳۰۵.
۴. عباسی اول، کریم (۱۳۸۳). نحوه تأثیر مدیریت معلم در جریان یاددهی - یادگیری. تربیت ماهنامه پرورشی وزارت آموزش و پرورش. سال بیستم شماره ۶.

